

Джерела і література:

1. Судзуки. Д.Т. МИСТИЦИЗМ: християнський і буддистський. Пер с англ. — К. : София, Ltd. 1996. — 288 с.
2. Говинда А. Творческая медитация и многомерное сознание //Лама Анагарики Говинда. —М. : Беловодье, 2006. -320с.
3. Плотин. Эннеады. — К. : Уцимм-пресс,1995. — 400 с
4. Сибаяма Д. Цветок безмолствует. Очерки дзен. Пер. с англ. — СПб. : Наука, 2003, -237с.
5. ЧжанЧжэнь-цзи Практика Дзен. Пер. с англ. — СПб. :Наука, 2004. -302 с.
6. Чандракирти Ч. Введение в Мадхьямику. Пер.с тибетского. - СПб. : Евразия, 2004. — 464 с.

Донец И. Медитация как философский феномен или живая философия. Статья посвящается онтологической составляющей любой философской системы, которая признает уровень трансперсональных «Я»-форм, как форм Духа. Медитация которая открывает внутреннее видение, созерцание, является универсальным предложением первофилософии. Культура медитации остается достаточно изящной по отношению к логическим канонам и метафизическим спекуляциям философских изысков, оставляя их в лучшем случае в тихой экзистенциальной скорби. Трансцендентальная эстетика, к сожалению, или наоборот к восхищению, остается по эту сторону слов и концептов. В ногу со временем, одновременно, «здесь-и-сейчас» - есть исцеляющий принцип медитации, который успешно применяется многими психотерапевтическими направлениями. Сознание без осознания и есть уровень за пределами слов и понятий. Метафора – последнее пристанище смысла как понимания и динамизм образов, рождающий символ как основу медитации.

Ключевые слова:эго, сознание, интуиция, разум, логика, медитация.

Donets I. Meditation as a philosophical phenomenon or a living philosophy. The article is devoted to the ontological component of any philosophical system that recognizes the level of transpersonal "I" -forms as forms of the Spirit. Meditation that opens the inner vision, contemplation, is a universal proposal of the first philosophy. The culture of meditation remains sufficiently elegant in relation to the logical canons and metaphysical speculations of philosophical iris, leaving them at best in silent existential sorrow. Transcendental aesthetics, unfortunately, or vice versa, to admiration, remains on this side of words and concepts. In the course of time, simultaneously, "here-and-now" is the healing principle of meditation, which is successfully used by many psychotherapeutic directions. Consciousness without awareness is the level beyond words and concepts. Metaphor is the last refuge of meaning as understanding and dynamism of images, giving birth to the symbol as the basis of meditation.

Key words: ego, consciousness, intuition, reason, logic, meditation

Стаття надійшла до редколегії
21.12.2017 р

УДК 101

Віктор Петрушенко

Статус і завдання філософії в умовах утвердження постнекласичної науки

У статті аргументується думка про те, що підвищення ролі суб'єкту пізнання у його взаєминах із об'єктом та перенесення центру уваги з пізнання загального на пізнання індивідуального, засвідченого постнекласичною наукою, вимагає від філософії серйозних методологічних новацій.

У статті використані методи дискурс-аналізу та феноменологічної ейдетики.

Ключові слова: постнекласична наука, динамізм, загальне і індивідуальне, методологія.

Актуальність теми дослідження. Серед багатьох тем і проблем, що цікавлять та інтригують сучасну філософію, а також до певної міри випробовують її спроможності, можливо, неподалік від центру уваги перебуває проблема особливостей, природи, проявів постнекласичної науки з її впливами як на життя суспільства, його культуру і духовні процеси, так і на людину та людську особистість [13, с. 366]. Саме поняття постнекласичної науки з'явилося наприкінці ХХ століття, проте й досі залишається дискусійним, хоча вже наявна досить велика кількість досліджень, присвячених цьому феномену. У загальному плані характеристика «пост» в наш час є доволі поширеною: відомі, наприклад, такі словосполучення, як постпозитивізм, постіндустріальне та постеконімічне суспільство, постмодернізм, і вони вже міцно увійшли у сферу використання та горизонт наукових досліджень. Проте ті характеристики постнекласичної науки, що їх позначають та аналізують дослідники такого стану науки, є настільки незвичними, а інколи – парадоксальними, що певні науковці мимоволі підозрюють тут якісь приховані пастки. Відповідно, саме поняття постнекласичної науки багато чому і в чому залишається проблематичним.

Ще більшою мірою дискусійною та неоднозначною постає тема статусу та функцій філософії за умов утвердження постнекласичної науки. Фахівцям добре відомо, скільки разів та як мінялись взаємини філософії і науки протягом цивілізованої історії людства: якщо в античні часи філософія і наука були поняттями майже тотожними (достатньо нагадати термінологію Аристотеля, який називав метафізику наукою про загальну мудрість), то в епоху Нового часу відбулось їх «цивілізоване розлучення»: філософія і наука постали автономними напрямками духовної діяльності і вступили у складні та неоднозначні стосунки, коли кожна із сторін таких стосунків періодично претендувала на те, щоб опанувати предметною територією іншої сторони.

Стан досліджуваної проблеми. В середині ХІХ ст. достатньо помітними і авторитетними були напрями філософії, що надихались прагненням перетворити філософію на певний додаток до науки і, з однієї сторони, надати їй статусу обслуговування науки, а, з іншої сторони, саму філософію перетворити на «строгу науку» (Е. Гуссерль). На тлі таких прагнень проявилась протилежна тенденція – протиставити філософію науці, рішуче стверджувати, що філософія ніколи та ні в якому разі не повинна і не може бути наукою (М.О.Бердяєв, Л.Шестов). М.Шлік, засновник Віденського гуртка, у такий спосіб розводив філософію і науку: коли ми щось досліджуємо і продукуємо дані про світ, ми є науковцями, а коли ми намагаємось зрозуміти, що ми робимо і що отримали, тоді ми виступаємо в ролі філософів: «За допомогою філософії речення пояснюються, за допомогою науки вони верифікуються» [14, с. 31]. Такі відомі у світі філософи, як М.Гайдеггер, М.О.Бердяєв, К.Ясперс, М.Мерло-Понті та ін., наполягали на важливих, якщо не докорінних відмінностях між філософією та наукою. Наприклад, М.О.Бердяєв писав про те, що після епохи протистояння філософії та теології у ХХ ст. прийшла епоха протистояння між філософією та наукою: «Сцієнтизм відкидає першородність та самостійність філософського пізнання, він остаточно підпорядковує його науці» [1, с. 230]. В останні роки ХХ століття та на початку ХХІ у полі зору філософії перебуває теза постмодернізму про «смерть філософії»: «Прагнення зцілення знаменує собою агонію цивілізації, гонитва за порядком – кінець філософії» [10, с. 39]. Попри те, що більшість філософського світового співтовариства із цією тезою не погоджується, вона кидає виклик останнім та вимагає пошуку серйозних аргументів на користь того, що філософія не вичерпала свого творчого потенціалу та не позбулася сфери таких питань і завдань, якими не може опікуватись жодна із сфер інтелектуальної та духовної діяльності, окрім філософії.

Виклад основного матеріалу. Яким є стан справ із статусом філософії за умов, коли в науці відбувається достатньо радикальний поворот, а парадигма науки зазнає помітних змін у нових та неочікуваних проявах? – Для прояснення цього питання зупинимося на *тих новаціях*, що привносить у розуміння науки постнекласична наука. На першому плані, скоріше, для зручності та у межах давньої традиції, стоїть питання про зміни у розумінні *об'єкту пізнання*. Якщо сказати коротко, то об'єкт пізнання у постнекласичній науці набуває небувалого раніше ступеня складності. І в класичній, і в некласичній науці вважалося – і на це були спрямовані експериментальні дослідження, – що певні речі та явища дійсності цілком виправдано можна пізнавати окремо від інших речей та явищ, тобто відносно ізольовано, самостійно. У контексті такого розуміння пізнавали, наприклад,

мінерали, рослини, електрони, рух окремих тіл ті ін. Створивши особливі умови та «відрізавши» досліджуване явище від інших експериментатори впливали на чинники та властивості такого явища, проводячи експерименти. У постнекласичній науці – ближче до справжнього стану справ – такий підхід вже постає неприйнятним, оскільки будь-які речі та явища дійсності входять у численні зв'язки та взаємодії із цілим масивом факторів, чинників, систем та процесів. *Об'єкт у постнекласичній науці розглядається як складний, інтегральний, багаторівневий та багатфакторний* [13, с. 370 – 374]. Якщо раніше об'єкт наукового пізнання розглядався як елемент певної системи, то тепер він, по-перше, сам постає у системних окресленнях, а, по-друге, включається у системи, мегасистеми та гіперсистеми і поза ними втрачає пізнавальну цінність; як відзначають дослідники, «можна вести розмову про багатовимірні та багаторівневі образи постнекласичних онтологій» [8, с.99]. Отже, взяти об'єкт ізольовано значить його спростити, перевести у бідну та абстрактну схему і відповідно, набути про нього доволі умовне та збіднене знання.

До того ж, якщо у класичній науці світ поставав переважно стаціонарним («У світі панує порядок»), а у некласичній науці світ вже розглядався як динамічний та відносний («У природі не існує привілейованих систем відліку» – Е.Мах), то в постнекласичній науці у такому контексті на перший план виходить поняття *хаосу*, тобто передбачається такий стан динаміки, в якій будь який порядок та будь-яка рівновага постають явищами умовними, ситуативними, нестійкими [8, с. 33; 13, с. 374 - 377]. Тому бачення об'єкту як відокремленого від усього іншого тепер постає як недалекоглядність, *методологічний редуціонізм*.

Звідси випливають такі, наприклад, «ходи» постнекласичної науки: розглядаючи, наприклад, склад земної кори на предмет виявлення масивів корисних копалин, не можна ізольоватись не лише від екологічної історії Землі, від історії розвитку процесів виробництва та науки, а й від історії планети Земля, від її походження, а також і походження Сонячної системи, але, що може видаватись деяким перебільшенням – і від історії Всесвіту, еволюції зірок, астрофізичних та астрохімічних процесів. З іншої сторони, при сучасному баченні такого спрямування наукового пошуку не можна ізольоватись від вимог екології, від енергетики, проблем сталого розвитку суспільства та ін. Останні ж речі відправляють нас до питань геополітики, освіти, виховання, стану суспільної та індивідуальної свідомості. Такою викреслюється сьогодні пізнавальна орієнтація постнекласичної науки. Відразу ж стає очевидним, що сучасна наука може розвиватись успішно лише при сповідунні міжнаукових та міждисциплінарних підходів до наукового пізнання, тобто при сповідунні використання інтегральних підходів та методологій [8, с. 28].

При розмові про постнекласичну науку найчастіше кажуть про нелінійність, біфуркацію, стохастичність, самоорганізацію [13, с. 383]. У загальному плані постнекласична наука подає явища і процеси дійсності як такі, що перебувають у нескінченному динамічному процесі, в якому не має вирішального значення закон каузальних залежностей, оскільки в дію вступає відразу цілий масив чинників, факторів та зв'язків, що мають різні спрямування, доволі складно перехрещуються у структурі об'єкту. Внаслідок такого стану справ будь-що якісно визначене постає випадком врівноваженості процесуальних потоків, але які саме чинники та зв'язки будуть вступати в дію на наступних етапах процесуальності, заздалегідь передбачити неможливо, оскільки кожна дія у такому процесі може активізувати як найближчі, так і віддалені і навіть ще не проявлені фактори та елементи перетікання процесу.

Всі означені особливості об'єкту постнекласичної науки, взяті разом із особливостями методології, що впливають із характеристик об'єкту, ведуть до того, що постнекласична наука переходить від націленості на вивчення загального та узагальненого, як найбільш сталого і надійного для знання і пізнання (ще від часів Аристотеля), до націленості на вивчення конкретного, одиничного та неповторного: «... Перехід до розгляду конкретного існування конкретних об'єктів в усій випадковості та незворотності їх розвитку, концентрує увагу на одиничному, а не лише на загальному...» [6, с. 101]. Якщо у контексті класичної науки цілком виправдано звучала теза Г.Гегеля про принципову недоступність індивідуального для науки, то саме постнекласична наука перетворює цю неможливість у доречність та навіть необхідність. На перший план у сукупності методів та підходів, що їх сповідує сучасна постнекласична наука, виходять інформаційне та математичне моделювання, синергетика, нано- та біо-технології [7, с. 4 – 5], космологія, теорія

систем та ін. [13, с. 374 – 375]. Але при всьому тому цілком очевидним постав той факт, що найбільшою мірою означеними характеристиками об'єкту постнекласичної науки відповідають *явища соціально-гуманітарної сфери людської життєдіяльності*. Відповідно, повинні прийматись до уваги та враховуватись родові парадигмальні риси і вимоги соціально-гуманітарного пізнання, у тому числі – суттєво більша роль суб'єкту пізнання як в ініціюванні, здійсненні пізнання, так і в його цілях, результатах та наслідках [13, с. 392 – 393]. Відповідно, через активну присутність суб'єкту пізнання на всіх етапах пізнавального процесу в останній органічно включаються цінності, життєво-сміслові орієнтири, світоглядні ідеї та переконання людини [8, с. 27]. Саме тому сучасні дослідники постнекласичної науки ведуть мову про її людиномірність. Суттєво інакше повинно окреслюватись питання про об'єктивність та інваріантність науково-пізнавальних дій та їх результатів.

Здійсненого нами дискурсу в особливості постнекласичної науки цілком достатньо для того, щоб почати помічати все більше виявлення на горизонті сучасної науки людини з тими її рисами і характеристиками, які раніше старанно усувались із науки, оскільки визнавались примхливими, мінливими, суб'єктивними. І якщо це так, ми вступаємо на ту територію, яка історично і завжди була пріоритетною для філософії.

Методологам науки добре відомо, що остання виробляється, та би мовити, «рухом із двох сторін»: науковці «запускають» у дію певні методи, часто-густо не оглядаючись на філософію, проте потреба в усвідомленні сутності власних методів та в аргументах на користь їх доречності все ж примушує їх це робити. Наприклад, Г.Галілей виправдовував правомірність застосування своїх експериментальних підходів та отриманих результатів тезою про те, що книга природи писана математичними літерами [2, с. 224 – 225], а ця теза, як це цілком очевидно, є зовсім не експериментально виведеною. Подібного роду тези, які можна легко подавати із доповненням квантору загальності («Уся книга природи...», «В усьому світі панує порядок» та ін.), не є результатами конкретних досліджень, а у відношенні до останніх постають як філософські (або метафізичні). Методологія, як відомо, перебуває на перехресті між науковими твердженнями та філософськими рефлексіями. Основоположні тези постнекласичної науки мають те ж саме походження: з однієї сторони, на них виводять особливості сучасної науково-пізнавальної діяльності, а, з іншої сторони, необхідно осмислити ці особливості та аргументувати, чому вони не просто мають місце бути, а й постають кроком науки вперед. Останнє не є очевидним, тому, як вже згадувалось, не всі науковці та методологи науки приймають тезу про існування постнекласичної науки. Що значить – у світлі філософської рефлексії – перенести наголос у пізнанні із пізнання загального, універсального на пізнання індивідуального та унікального? Чи можливо це, і якщо – так, то як само? А як при тому бути із загальним? Чи можна від нього відмовитись?

Окрім того, сучасні філософія та наукознавство визнають органічний зв'язок науки із основоположеннями соціальної культури, а остання втілює в своїх витворах певні людські самозасвідчення щодо ситуації людини та її становища у світі. Саме на це спрямовується вістря філософських рефлексій щодо феномену постнекласичної науки: не стільки на корекцію концептуальних засад статусу та методологічних основоположень останньої, скільки на людину та обертається навколо найперших питань її буття. А до таких питань, безумовно, належить і питання про пізнання, оскільки пізнання постає суто людським способом взаємин розумної людини із дійсністю. Проте «родові риси» постнекласичної науки змушують нас суттєво переглянути питання про роль людини як суб'єкта пізнавальної діяльності у здійсненні останньої [13, с. 400]. Надскладний, багатовекторний та багатошаровий об'єкт постнекласичної науки буквально вимагає від людини перебрати на себе роль того, хто визначає спрямування, ракурси, способи та інструменти пізнавальної діяльності. Перефразуючи тезу класичної філософії, можна стверджувати, що у постнекласичній науці *суб'єкт визначає об'єкт*, а не навпаки. Адже, що саме може постати об'єктом пізнання, які зрізи та проекції цього об'єкту постануть метою дослідника, у якому напрямі та за допомогою яких методів буде відбуватись пізнання, – все це постає тепер виключно прерогативою суб'єкту.

Це очевидне зростання ролі суб'єкту та суб'єктивного начала у сучасному науковому пізнанні майже автоматично тягне за собою перегляд характеристик, можливостей, перспектив та відповідальності суб'єкта за спрямування своєї діяльності та її результати. Особливо наочно такий стан справ проявляється тоді, коли ми ведемо розмову про фармацевтичну промисловість, про

сучасні біотехнології, про напрями використання нанотехнологій, про стратегічні соціальні та політичні проекти і рішення та ін. Зазначена суттєва риса сучасної науково-пізнавальної та практичної діяльності (*суб'єкт визначає об'єкт*) набуває ще більшого загострення та важливості при урахуванні тенденцій до перетворення людини на постлюдину: біотехнології, медицина стовбурних клітин, сучасні проекти та досягнення у сфері створення штучного інтелекту доволі гостро ставлять питання про те, як при таких тенденціях може стояти питання про природу людини [3, с. 797; 4, с. 321 – 323; 9, с. 309 – 318; 12]. Певна частина філософів сходяться на тому, що протиставити таким тенденціям можна тільки посилення уваги до того, що П.Слотердайн назвав «сферою людської інтимності» [11, с. 86, 88], а у сучасних філософсько-психологічних дослідженнях фігурує як «Самість». Що можна вважати джерелом самості, якими реальними рисами вона наділена, чи можна якимись способами виявляти риси самості тієї чи іншої людини, як можна якщо не впливати на самість, то хоча б вступати з нею у взаємини? Ці питання набувають все більшого значення для філософії за умов утвердження постнекласичної науки. Основним питанням філософії в наш час стають не питання логічного аналізу мови науки (це сьогодні можна здійснювати з допомогою інформаційних технологій), не питання морфології дискурсу і не питання розкладання попередніх філософських теорій на «атомарні судження», а питання про той центр опору тенденціям перетворення людини на композитну істоту, який породжує феномен людськості у цьому світі. Ми повинні спробувати прояснити ситуацію з людським началом буття, зазираючи за ту межу, за якою звичні та опрацьовані методи філософського дискурсу вже не спрацьовують. І саме тут в нагоді стають методологічні вимоги сучасної постнекласичної науки переорієнтувати пізнання із уваги до загального на увагу до одиничного, оскільки індивідуалізація була і залишається одним із провідних екзистенціалів людини. Якою мірою це можливе?

Нагадаю знову, що вимога зосередити пізнання на пізнанні загального була висунута Аристотелем і пройшла наскрізною ниткою через усю класичну філософію. У блискучих твердженнях Г.Гегеля був присутній наголос на тому, що тільки загальне є стабільним та таким, що може мислитись, у той час як одиничне він (як і багато його попередників) вважав мінливим та непідвладним справжньому пізнанню, тобто пізнанню, що шукає та знаходить істину. Звідси перейшли у певні філософські напрями та у орієнтири науковців і набули характеру повсюдних усталених канонів твердження про те, що загальне є законом індивідуального, що всезагальне присутнє в індивідуальному як його (останнього) закон та ін. Проте ще С.Боецій вважав, що загальне не має такого статусу буття, як індивідуальне, що воно існує тільки в пізнаючому розумі і може бути осмисленим як шаблон, що прикладається до реальних індивідуальних речей та дозволяє отримати не знання про їх сутність, а лише орієнтири щодо їх предметних окреслень. В умовах утвердження постнекласичної науки, орієнтованої на пізнання конкретного, одиничного, індивідуального така методологічна позиція набуває особливо важливого ролі категорій та загальних понять у пізнанні: не поняття, як вважав Г.Гегель, постає внутрішньою несучою конструкцією пізнання та світобудови, а індивідуалізація. Загальне постає похідним від індивідуального та його взаємодій із іншими індивідуальними сутностями. Вважаю, що цілком доречно Ю.Мелков наголошує на тому, що у парі категорій «одиничне – загальне» саме перше для сучасної науки стає ключовим [6, с. 105]. А у пізнанні дійсності прийшов час розлучитись із звичкою наділяти абстрактні предметні сутності, що фіксуються загальними поняттями, статусом реального існування. У певному сенсі сучасна філософія у черговий раз повинні пройти навчання в школі античної філософії, в який навіть у Сократа і Платона жива індивідуальна реальність завжди користувалась пріоритетом.

Як окреслюється у такому контексті статус сучасної філософії щодо науки? Думаю, що залишається в силі орієнтація на необхідність активного діалогу філософії і науки при тому, що набуває все більшого значення звернення науки до філософії як теорії людської особистості та методології пізнавальної та інтелектуальної діяльності взагалі.

Висновок. Очевидні зміни у розумінні пізнання, його структури та складових, що їх демонструє утвердження постнекласичної науки, вимагають від сучасної філософії серйозного переосмислення спрямування своїх інтересів, перегляду векторів пізнавальної активності та традиційних методологічних переконань.

Джерела і література:

1. Бердяев Н.А. Я и мир объектов / Н.А.Бердяев // Н.А.Бердяев. Философия свободного духа. – М.: Республика, 1994. – 480 с. – (Мыслители XX века).
2. Галилео Галилей. Пробирных дел мастер / Галилео Галилей. Пер. Ю.А.Данилова. – М.: Наука, 1987. – 272 с. – (Серия «Популярные произведения классиков естествознания»).
3. Гуревич П.С. Кто он такой – человек? / П.С.Гуревич // «Философия и культура», 2015, № 6. – С. 797 – 801.
4. Лук'янець В.С., Соболев О.М. Філософський постмодерн: Навчальний посібник для викладачів, аспірантів, студентів вузів, які спеціалізуються в галузі гуманітарних дисциплін / В.С. Лук'янець, О.М.Соболев. – К.: Абрис, 1998. – 352 с.
5. Мамардашвили Мераб. Наука и культура. Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. — 21.01.2012. URL: <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/5580>
6. Мелков Ю.А. Человекомерность постнеклассической науки: Монография / Ю.А.Мелков. – Киев: Издатель ПАРАПАН, 2014. – 254 с.
7. Попова О.В. Человек как артефакт биотехнологий / О.В.Попова. – М.: Канон+, РООИ «Реабилитация», 2017. – 336 с.
8. Постнеклассические практики: опыт концептуализации: Коллективная монография / Под. общ. ред. В.И.Аршинова и О.Н.Астафьевой. – СПб.: Издательский дом «Мирь», 2012. – 536 с., ил.
9. Постчеловеческая персонология. Постчеловечность // Проективный философский словарь: Новые термины и понятия / Под ред. Г.Л.Тулчинского и М.Н.Эпштейна. – СПб.: Алетейя, 2003. – 512 с. – (Серия «Тела мысли»).
10. Сиоран. Испытание существованием / Сиоран. Пер. с фр., предисл. В.А.Никитина, редак., примеч. И.С.Вдовиной. – М.: Республика; Палимпсест, 2003. – 431 с. – (Мыслители XX века).
11. Слотердайк П. Сферы. Микросферология. Том 1. Пузыри / П.Слотердайк. – СПб.: Наука, 2005. – 653 с.
12. Спектр антропологических учений. Вып. 2 [Текст] / Рос. акад. наук, Ин-т философии; Отв. ред. П.С.Гуревич. – М.: ИФРАН, 2008. – 206 с.
13. Степин В.С. История и философия науки / В.С.Степин. – М.: Академический проект, 2011. – 423 с.
14. Шлик М. Поворот в философии / М.Шлик // Аналитическая философия: Избранные тексты / Сост., вступ. ст и коммент. А.Ф.Грязнова. – М.: Изд-во МГУ, 1993. – С. 29 – 33.

Petrushenko V. Status and Functions of Philosophy in Conditions of Strengthening of Post-nonclassical Science. In the article is argued the idea about the necessity of certain reorientations of modern philosophy in the spheres of its most important traces and methodology (thanks to analysis connected with the characteristic features of post-nonclassical science). Due to a significant increasing role of the subject of cognition in its relations with the object and to the tendencies to the transformation of man into a post-man, it is necessary in philosophy to give priority to the study of the human Self. The transportation of the center of attention from the cognition of the general to the cognition of the individual, attested by post-nonclassical science, demands from philosophy serious methodological decisions. The article uses methods of discourse analysis and phenomenological eidetics.

Key words: post-nonclassical science, dynamism, general and individual, methodology.

Петрушенко В. Статус и функции философии в условиях утверждения постнеклассической науки. В статье обосновывается идея о необходимости переориентации современной философии в области ее наиболее важных следов и методологии (благодаря анализу, связанному с характерными особенностями постнеклассической науки). Из-за значительной возрастающей роли субъекта познания в его отношениях с объектом и тенденций к превращению человека в пост-человека, в философии необходимо уделять первоочередное внимание изучению человеческого Я. Транспортировка центра внимания от познания общего к познанию человека,

подтвержденного постнеклассической наукой, требует от философии серьезных методологических решений. В статье используются методы дискурсивного анализа и феноменологической эйдетики.

Ключевые слова: постклассическая наука, динамизм, общая и индивидуальная, методология.

Стаття надійшла до редколегії
26.09.2017 р.

